

La Nació

Setmanari adherit a la "Unió Catalanista"

Redacció i Administració: CANUDA, 14, Pral.

SUPREMACIA HUMANA

PER efecte, tal vegada, de l'insistent actuar en sentit unitari i estatista dels poders governants dels pobles, a l'esperit dels homes s'hi és aferrada de tal faïç la concepció falsa i gens racional de l'organització del món a base de poderosos i opressors Estats, que avui és bon xic difícil fer pendre a aquells del criteri antilibertador de nacions que els grans Estats representen, i és bon xic costós, també, fer-los entendre que els ideals nacionalistes dia vindrà que regiran la vida tota d'aquells pobles naturals que, completament descaracteritzats, ara, en els temps presents, componen l'arbitraria força que els Estats representen.

Costa molt fer veure a certs homes la justícia que va inclosa en les tendències lliberadores dels ideals nacionalistes. I costa, perquè en llur cervell hi predominen encara les rectilínies concepcions que els fan estimar els orípells amb que revesteixen llurs eternitats els Estats dominadors, que a la vida de l'humanitat hi representaran, mentre subsisteixin, un matí anul·lador de totes aquelles petites llibertats en les quals tenen de fonamentar llur existència tots els pobles naturals que aspirin a desplegar les pròpies energies d'acord amb l'absoluta sobirania eixida de la consciència que en l'aspecte col·lectiu les nacions per dret natural venen obligades a posseir.

El nacionalisme, ideal que farà efectives les seves virtuts en un demà prenyat de fal·leres redemptores, forçosament ha de triomfar. Encara que els pobles que a gaudir dels lliberadors benifets del nacionalisme tenen dret rebutgin la manifestació de llur vitalitat, el nacionalisme s'infiltrarà en l'esperit d'aquells pobles i fecundarà la seva voluntat nacional. I és que el nacionalisme, conjuntament amb el socialisme, és ideal de justícia social que indefectiblement ha de triomfar per a fer afirmació, una vegada més, de que la vida del món transcorre incessantment, deixant marcada d'una faïç inesborrable l'empremta que, a tothora, l'avenç de les modalitats socials i humanes deixen damunt

dels organismes i institucions que regeixen la vida dels pobles i dels homes.

Vivim, ara, a l'humanitat, una època de transformació social, que adquirirà efectivitat plena i absoluta quan les necessitats dels agrupaments humans consagrin el triomf de les dagues idealitats més justament lliberadores que arreu del món se propaguen. A mesura que aquelles necessitats vagin accentuant-se, els homes se veuràn obligats a reclamar el dret a gaudir d'un equitatiu regnat de justícia i benestar social, i això farà que tots ells s'arredossin alentorn de les aspiracions socialistes, que, nacionalitzant totes les funcions socials, del ben viure dels individus ne faràn qüestió essencial per a la bona organització dels pobles. De la mateixa manera, els pobles, per a viure una absoluta vida de llibertat que no coarti cap atribució nacional, socialitzaran el funcionament de llurs institucions a fi que aquestes no siguin mai un entorpidiment per a la vida dels homes. Nacionalitzades les atribucions col·lectives i socialitzades les de caràcter individual, la vida humana anirà desplegant-se normalment, sen-

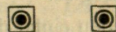
se batzegades ni contratemps entorpidors i violentadors de l'apacible desenrotllament que als nuclis socials els pertoca.

Formada la nova estructura social, a ella s'amostraràn totes les fórmules d'expansió humana, i les actituds dels individus se veuràn regulades per accions de bonesa que no contradiràn en cap aspecte la missió que els pobles i els homes a l'humanitat tenen assignada.

Serà aleshores que els homes components de la nostra societat s'adonaràn de la bondat que encarnen el socialisme i el nacionalisme, i serà aleshores, també, que comprendrà la necessitat d'agermanar les dagues idealitats que preocupen als directores dels pobles i fan sentir anhels de redempció col·lectiva i individual a aquells nuclis socials que no poden fer manifestació solemne i plena de la pròpia vida perquè injusts oprobis retenen llur voluntat enfonsada en un abim d'enormíssimes iniquitats.

Les actituds violentes de que's valen els despòtics poders dels Estats opressors per a imposar dictadures d'unitat i tirania van esfumant-se lentament, i, a cada dia que passa, menys eficàcia tenen. I és que posseeixen tal virtualitat les deslliuradores idees nacionalistes i les modernes aspiracions socials, que per elles mateixes s'obren camí i per sí sols els homes se donen compte que al món tot tendeix a emancipar-se dels atavismes esclavitzadors que dificulten la lliure manifestació de tot quant a la vida té dret a fer afirmació absoluta de la seva existència.

A l'humanitat, a la societat, cap fase social pot estancar-s'hi, i és per això que, malgrat tot, anem apropant-nos al període en que assolirà robusta i bella efectivitat social els idealismes representatius, avui, de les futures llibertats. Per alguna cosa en els temps moderns s'és feta proclamació, per damunt de totes les fórmules polítiques, febles, raquítiques i transitoris sempre, de la supremacia absoluta i total de les concepcions ideològiques eixides del cervell dels homes.

A quarta pàgina:

LA QÜESTIÓ DE LES AIGÜES

Degudament documentats, i creient complir un alt deure de ciutadania, en aquest número comencem la publicació de tots aquells elements de judici que puguin servir per a orientar a l'opinió pública cap al coneixement de la absoluta veritat, aprop d'aquesta trascendental qüestió de les aigües de Barcelona

La llibertat perduda

Avuï passa per nosaltres l'esgarifança prodigiosa que'ns dona per un breu instant la visió de ço que no hem conegut ni anhelat. Avui, també, ens podem veure els uns als altres a plena llum i sentir païra de la nostra companyia. Per la violència del crit atàvic que'ns fa girar la vista enrera, per l'esglai que'ns causa trobar fresca encara la sang dels caiguts en jorn llunyà, pel pes de la culpa dels nostres germans que nosaltres arroceguem com un càstic, les nostres testes claudicants i entenebrides no gosen adreçar-se, sentint que està a punt d'esclatar el fulminant que pot brusir les nostres darreres esperances.

No és pas un cop l'any que ha de venir l'anyorança a endolcir-nos les entranyes de fèl, a parlar-nos de l'herència que servem oculta, a refrescar la congoixa que'l nostre idiotisme oblida. Braola la terra del dolor de fruitar per a nodrir un poble esclau i no's cansa de dir que és irredempta i que l'humilia el sol que l'acaronarà. I l'home la trepitja impunement sense adonar-se que cel i terra el rebutgen i el detesten.

Tot s'ajunta per a parlar de la llibertat suprema. Les plantes creixen darrera les pluges regalades, borronen els arbres a la tebior del sol i canta la mar sa cançó lliure, com el vent udolant escampa arreu sa poderosa halenada. Des de les primeres nebuloses fins a l'astre més potent, la força d'expansió venç els obstacles de tota mena. I aquí com arreu de la terra, més que a cap altra banda, és abundant la vida i tota cosa creix i tot s'inonda de plenitud i de sobrança. No més l'home, feixuc, decrepit, riu niciament tot empobrint-se, sense gosar guaitar en la profunditat de la seva ànima, perdut en la puerilitat dels oripells positiços, nodrint-se de la sutzesa i de les despulles de les terres ermes.

La Divinitat va parir un monstre. Deucalió, el fill de Prometeu, salvat amb la seva muller miraculosament, va desembarcar al Parnàs i va repoblar la terra escampant rocs que devingueren després homes i dones. Els catalans d'ara semblen nascuts de les pedres de Deucalió. Han sofert tots els contactes, han sentit tots els enamoraments, però han passat, han passat pulint-se i esmolant-se deixant només la pols etera de llur seny esborradic. La terra que'ls aguanta sent un formigueig estrany damunt la seva crosta. Els soporta piadosament, desconeixent-los, per la consideració de que no poden ésser substituïts i de que si és veritat que no són seus, tampoc son d'enlloc.

L'home podrà haver perdut la llibertat i no ésser esclau. De reïxes endins suspirarà per l'amor que a fòra l'espera i s'abocarà a les finestres per abeurar-se d'aire i de claror, borbollant més que mai en la seva ànima el misteri de comunió amb la vida universal, intensificant-se en ell totes les recances i desigs. Meditarà permanentment la possibilitat de la seva deslliurança i cercarà per a obtenir-la els mitjans més inversemblables. Vibrarà en ell un sentiment de disconformitat i rebeldia i li creixeràn les passions com més dura sigui la

servitut que l'endogali. I la natura presentarà en ell tots els matisos d'impulsió creadora i les seves energies, pel fet d'ésser cohibides, se manifestaran molt més exhuberants.

La llibertat de Catalunya no's va perdre l'any 1714. Quan Catalunya va caure, el mateix que ara, els catalans, llevat d'escasses excepcions, ja eren esclaus. L'entusiasme superflu per l'Arxiduc no responia tampoc a la tradició catalana d'amor a les institucions lliures de la terra i marcada indiferència envers els sobirans. Les ànimes pures que servaven en aquells temps el tribut de fidelitat a la llibertat que gradualment agonitzava, varen sofrir el cruent martiri de veure com se malversaven les energies de la patria en una guerra de successió que, fos el que fos el resultat, havia d'arrabassar els darrers vestigis de la nacionatitat catalana.

Els catalans porten a la pròpia entranya el germen de la llur esclavitut. El que té valor per a pensar li manca valor per a obrar. El més clarividient és un cínic sense dignitat moral. Són morts per a la llibertat. El poble d'Israel vagant per la terra ha obert en la carn de la civilització la ferida del seu dolorós exil. L'Albania, eternament vençuda, ha fet accontentar als seus conqueridors amb un domini purament nominal. L'Irlanda invadida i vexada, rebrota com fresca punella a tots dos costats de l'Atlàntic quan l'artifici d'una civilització esplendent havia gairebé lograt fer-la fonedica. I des de Finlàndia a la Mauritània arreu se sent el bleix de la llibertat suprema, de la llibertat de la vida, de la llibertat anterior a les constitucions i als pactes de pobles; la llibertat inesbargible de l'ànima, la llibertat que és creació, la llibertat que no té limitacions, ni tem lleis marcial, ni s'absorbeix, ni's fusiona, ni es trenca, ni es perd. La llibertat que'ls catalans no tenen ni enyoren. La llibertat que ningú ens l'ha presa i que nosaltres, perquè no som res, no tenim.

Commemorem el 1714. Vivim el record i cerquem exemples. Però més que res, enfortim-nos. Enlairem el nostre esperit i cerquem pel nostre dins el doll de vida que és el motiu de la nostra existència. Reduim als inconcients de bon grat o per força. Que no'ns passi que en eixint d'aquí el cap ens rodi i no sapiguem si tenim res de comú amb els de fòra. Hem d'exterminar als inconcients i als febles, o sinó es perpetuarà el fatídic simbolisme d'aquella cançó de l'època tràgica:

Ai, adeu ciutat de Vic,
Bé'n mereixes ser cremada...

M. SERRA I MORET

Si voleu que'ls ciutadans del demà siguin dignes de la Catalunya que anhelem, coopereu al sosteniment d'escoles catalanes, inscrivint-vos com a socis de la Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana
Oficines: Canuda, 14, principal

Per la federació

En un dels més bells i esplèndids punts de la gran ciutat, En Francesc Pi i Margall tindrà el monument que ha de perpetuar la seva memoria pura, i ha de fer immortal el record de les seves virtuts. Com a catalans orgullosos d'aqueix varó il·lustre que honora la terra que'l vegé nàixer i com a nacionalistes admiradors i seguidors de les seves doctrines de llibertat individual i col·lectiva, nosaltres, els de LA NACIÓ, els de l'Unió Catalanista, rendim amb tota l'ànima, amb cordial entusiasme, el nostre homenatge a En Pi i Margall i en recordança de les seves idees, germanes de les nostres, i del seu amor a Catalunya i als ideals catalanistes, reproduïm avui en les nostres planes, la traducció catalana d'un d'aquells articles de El Nuevo Régimen. Heu-vos'el aquí:

ODIEN la federació casi tots els nostres polítics. Si demà se la establis, diuen, no podríem nomenar ni governadors de província, ni delegats d'Hisenda, ni magistrats, ni jutges, ni inspectors de policia, ni la multitud d'empleats que a les immediates ordres d'aquests viuen i prosperen. Per als nostres amics i correligionaris no tindriem més que les oficines dels ministeris. Ara se'ns han tancat àdhuc les de les colònies, on enviàvem per tal que en poc temps s'enriquessin els homes de posició i sense fortuna que consideràvem perillosos, i a tota la gent de poc més o menys que aquí temíem que, per la seva estupidesa o el seu mal nom, ens avergonyís en l'exercici de qualsevol càrrec.

Sense governadors a la nostra imatge, que a llur torn tinguin en la mà els alcaldes dels pobles, afegeixen, com podem fer sentir el pes de la nostra autoritat en tots els àmbits de la Península? Gents avui desconegudes, que vindran de regions poc menys que independents, canviaran l'indole de les nostres Corts, comprometeran el nostre poder i substituiran els qui per llarga experiència estan cridats a regir la república. Serà ja impossible exercir una saludable pressió en els comitès, pressió sense la qual cap govern pot procurar-se una majoria que assegurí la seva existència.

Es tota una revolució això que'ls federals proposen, continuen dient: afebliria l'Estat, alteraria tot l'ordre existent, trencaria l'incompleta unitat a què hem arribat a força de segles, ens exposaria a dilaceracions cent vegades més deplorables que les que acabem de sofrir en les aigües de l'Atlàntic i el Pacífic.

Són d'algun pes aquestes raons? A això que s'anomena la nostra unitat hi arribarem

per casaments de prínceps o per la força de les armes. Sols durant quaranta anys vam poder aconseguir que formessin part de la Nació totes les regions de la Península. Recabà Portugal en el segle XVII la seva independència e independent segueix. En el segle XVIII prengueren els anglesos el penyal de Gibraltar, i en el penyal continúen vigilant cautelosament les portes del Mediterrani.

Si pel nostre sistema s'hagués regit la nació, haurien pensat els portuguesos en separar-se de nosaltres? Ensem que Portugal s'alça Catalunya i s'aciueta després de dotze anys de guerra amb el restabliment de la seva autonomia. Per l'autonomia de totes les regions, es a dir, per la federació, s'hauria assolit l'unitat nacional més aviat i millor que pel sistema unitari.

L'unitat no és l'uniformitat. Una seria Espanya encara que fos distinta la Constitució de cada una de ses regions, sempre que correguessin a càrrec del poder central els interessos nacionals. En la separació d'aquests interessos i els interessos regionals i en el respecte mutual dels uns envers els altres hi ha la suprema garantia de l'unitat i l'ordre.

Dilaceracions dins la Península no fóra difícil que n'hi hagués si se segueix i sobre tot si s'extrema l'actual règim. En la decadència i descomposició a què l'Espanya ha arribat podria en realitat succeir que aspiressin a l'independència les regions de major força i vida, desitjoses d'evitar que se n'apoderi i les rosegui la general gangrena. El més eficaç mitjà d'evitar-ho és l'aplicació del federalisme.

Que l'establiment d'aquest sistema constitueix una revolució, com negar-ho? Precisament perquè la constitueix el considerem ara més que mai oportú i urgent. Ho demana d'imperiosa manera la correcció dels inveterats abusos i fastigosos vicis que minen les presents institucions. No s'aconseguirà, no, per altre procediment, ni la llibertat en les eleccions, ni la mort del caciquisme, ni el desplegament de totes les forces vives i tots els germens de riquesa que la Nació tanca. És indispensable trencar la cadena que va del ministre de la Governació a l'últim alcalde, del ministre d'Hisenda a l'últim recaudador de contribucions, del ministre de Gracia i Justícia a l'últim dels jutges municipals; és indispensable en absolut que'l govern central se vegi privat de confiar l'administració de les regions i els municipis a protegits i a famolencs.

Convé no oblidar que aquí se fa amb l'administració de les «provincies» poc menys d'allò que s'ha fet amb la de les colonies, i unes mateixes causes produeixen uns mateixos efectes. De res ens ha de servir ni la més dolorosa experiència?

GUAITA

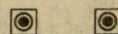
Al caràcter català li ha sigut aplicat el qualificatiu de constant, i ço que potser sia bon xic encertat en quant se refereix al manteniment d'una ideologia, no és, en el referent a l'actuació, constant per a l'assoliment de l'idealitat sentida.

Aqueixa apreciació, de temps viscuda, se'n afirma dolorosament cada volta que commemorem algun fet per a qual solemnitat se reclama el concurs del poble, que hi acudeix entusiasta, aportant-hi el seu escalf confortador, i precisament aqueixos entusiasmes sols en jornades determinades és ço que'ns adolorix, car voldríem que'l sentiment patriòtic no sigués solament «d'onze de Setembre», de «Corpus de sang» i de diada de «Sant Jordi», sinó d'actuació constant, permanent, d'eterna flo-reixença, d'intervenció en les entitats catalanesques més apropiades al temperament de cada un, emprò actuant sense treva, fent de la ideologia patriòtica la finalitat de totes les nostres accions.

Aquest escalf no hi és. La vida de les entitats nacionalistes, catalanistes, durant l'any, cauen com càrrega feixuga sobre uns pocs dels més entusiastes. Els altres, els de les jornades assenyalades, molts, la majoria, no con-

tribueixen, se reserven aqueixes jornades per a senyalar deficiències i fins potser conceptual de poc patriotes als qui durant l'any fan tota mena de sacrificis per avivar el sentiment patriòtic i fer arribar arreu del món el martirilogi de la nostra col·lectivitat.

Ara que venim de commemorar un dels fets històrics de la nostra Terra, és arribada l'hora que tots els catalans recomptem les nostres forces individuals, i si tenim la consciència plena de la nostra catalanitat, si amem la nostra lliberació individual i col·lectiva, ens determinarem a fer vida activa, constant, eterna, al costat dels qui a diari lluiten per la reivindicació nacional de Catalunya i la vindicació social dels catalans.—F.

Unió Catalanista

Secció oficial

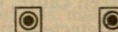
L'Unió Catalanista no assistirà a l'acte de col·locació de la primera pedra del monument an En Pi i Margall.

La Junta Permanent de l'Unió Catalanista, que havia determinat assistir a la col·locació de la primera pedra del monument an en Francesc Pi i Margall, pensant que de debò s'hi honoraria el mestre, s'abstindrà de concórrer-hi, per haver-se enterat de que la cerimònia careixerà del pur ambient popular, de l'alta civilitat i de l'espiritualitat catalana que corresponen, car l'Unió Catalanista entén que hi és de més l'acatament oficial que's vol rendir al gran català i mestre en federalisme, tot ell senzillesa, austeritat i protesta seguida contra tot el que no és expressió de la vida plena del poble.

Aqueixos dies, alguns diaris de ciutat, tractant de les vinents eleccions municipals, han publicat notícies completament inexactes referents a preparatius que l'Unió Catalanista està fent per a intervenir en la lluita electoral propera.

Nosaltres sols podem dir que, essent manament contingut en les noves orientacions aprovades pel Consell General l'intervenció de l'Unió en les eleccions municipals i provincials, la Junta Permanent, juntament amb la Comissió Electoral, ja de temps nomenada, va efectuant els treballs preliminars necessaris per a portar a compliment l'acord del Consell General, sense que això vulgui dir que hagi d'efectuar-se o no a les eleccions vinents, sinó quan millor ho cregui per a servir l'interès suprem de Catalunya.

L'Unió té els seus portaveus a la Premsa, i pura fantasia seràn les noves que aquests no publiquin.

RENAIXEMENT

El número de demà conté el següent sumari:

Pi i Margall.—Esguards, per Maig.—Finlandia i la guerra, per A. Rovira i Virgili.—L'obrer del camp i l'obrer de ciutat, per Pere de Tera.—Gabriele d'Annunzio, per Josep Tharrats.—L'Arquitectura Nacional de Finlàndia, per R. Giralte i Casadesús.—El valor de l'impressionisme, per Feliu Elias.—Noticiari.

COM VIU L' OBRER

♦ ♦ A BARCELONA ♦ ♦

El número extraordinari que tractant aquest tema publicarà LA NACIÓ, serà interessantíssim. Constarà de 16 planes, a dugues tintes i il·lustrat per l'«Apa», el popular i consagrat dibuixant català. Avui, podem anunciar que, en el text, hi seràn desenrotllats, entre molts altres que ja comunicarem als nostres llegidors, els següents temes:

Com viu el nostre obrer: Perquè cal estudiar la vida de l'obrer.—La vida miserable.

—El veritable productor.—La família obrera.—L'espiritualitat obrera.—L'obrer invàlid.—Els obrers sense feina.—Drets naturals i lliberació, per D. Martí i Julià.

L'habitatge obrer: Ahir i avui.—Els barris-barraques.—Agrupaments-patis.—En el casc de la ciutat.—Les barriades.—Breu resum, per Pere Casals.

Les condicions higièniques de la vida obrera en tallers i fàbriques, pel Dr. Xalabarder.

L'obrer malalt, per Salvador Vives.

L'ensenyament dels fills dels proletaris, per Manel Juliachs.

L'obrer invàlid, per A. Rovira i Virgili.

El cooperatisme, ideal del pervindre, per J. Grant i Sala.

L'exploració de l'infància, per M. Alcàntara i Gusart.

La setmana que vé, podem donar integre el sumari de dit número extraordinari, així com, també, anunciar fixament el dia de sa aparició, que serà a començos d'octubre.

La qüestió de les aigües

DE fa uns anys, el problema del proveïment d'aigües de Barcelona, és un problema candent i que ha interessat fonamental al nostre poble. La intensa epidemia de tifus que sofrí la nostra ciutat ara farà un any, i la existència d'una grossa endemia tífica com no presenta cap més ciutat de la importància de la nostra ni a Europa ni a Amèrica, fan del problema de les aigües, que s'havia considerat per molts com un senzill problema econòmic, una qüestió sanitària d'una importància immensíssima, una qüestió de salut i de vida pels habitants de Barcelona i per aquest motiu, una qüestió de les que'l poble ha de conèixer i ha d'exigir que's resolgui depressa i bé.

Això ha determinat a LA NACIÓ a ocupar-se extensament d'aquest assumpte. Nosaltres des del nostre punt d'obir nacionalista, no podíem deixar passar sense intervenir-hi, una qüestió, en la que hi va involucrada gran part de l'edevenedor de la nostra ciutat i la salut i la vida de la nostra gent. Els homes que estimen a la Patria, han de voler per ella el major grau de benestar possible, i el suprem bé, pels homes normals, és la conservació de la salut i de la vida, i els homes que estimen al poble i desitjen la redempció de les classes treballadores, han de voler evitar-los tot ço que'ls és causa de dolor i d'inferioritat, com és la malaltia i la mort.

Creiem que ha sigut un error dels socialistes, el desentendre's, massa sovint, d'aquests grans problemes sanitaris. Quí més pateix a tot arreu dels defectes higiènics col·lectius, és la classe treballadora, que no pot amb els seus pocs mitjans, corregir individualment els mals comuns. El cas de l'endemia tifòdica de Barcelona n'és un exemple. Tots els higienistes estan d'acord en que les endèmies intenses com la nostra són degudes a la mala qualitat de les aigües: aquí, ademés, s'han trobat infectades les aigües que proveeixen la ciutat repetides vegades. Com se salva això individualment? Els rics beuen aigües minerals, ço que s'en diu classe mitja beu l'aigua bullida i ni uns ni altres trastornen gaire el seu presupost de despeses, però l'obrer, el qui ha de repetir cada setmana el miracle d'alimentar-se amb mitjans ridículs, el gasto que representa el bullir l'aigua per tota una família és prou per a desnivellar-li greument el seu presupost.

El punt d'obir econòmic-social de LA NACIÓ en aquesta qüestió no caldria dir quí és; som partidaris de la socialització dels elements de producció i som partidaris de la socialització dels serveis públics. Es l'egoisme dels plutòcrates i dels que'ls segueixen pel mós de pa que deixen caure, ço que porta les insuficiències i els defectes, plens de perills, de la majoria dels serveis públics, però els nostres desitjos de socialització no arriben al extrem de que desitjem socialitzar els defectes i les organitzacions atentatòries a la vida i a la salut dels homes, creades per l'egoisme dels capitalistes, com és el cas de les aigües de Barcelona.

Des de l'epidemia, ens ha cridat l'atenció el regular nombre de treballs que s'han pu-

blicat en revistes científiques, follets, etc.; tractant de l'actuació sanitària dels organismes oficials i del que són les aigües que's beuen a Barcelona i ens ha cridat l'atenció també, que la premsa diària, aquesta premsa que té espai de sobres per a dedicar a totes les nimietats de la política menuda, no hagi donat a aquests treballs la publicitat i la importància que's mereixen. Nosaltres volem, en la mida que podem, esmenar aquesta falta.

LA NACIÓ estudiarà aquest problema objectivament i per a fer-ho creiem que res és millor que donar a conèixer al gran públic els treballs que han aparegut sobre aquesta qüestió i que fins ara quasi no més són coneguts dels metges i dels que tenen interès en que'l poble no se'n enteri. Nosaltres, al revés, tenim interès que'l poble sàpiga tot el que nosaltres sabem d'aquest assumpte.

Potser, certs lectors, trobaran àrida la lectura de certs documents que publicarem. Així i tot els preguem que llegeixin i que s'enterin, i els preguem més, que si alguna cosa no entenen prou bé, que no'ns planyin les consultes i els aclarim tot el que sigui. Pensin els lectors que aquests grans problemes són els verament interessants per a tota societat normalitzada o que vulgui normalitzar el seu viure i sobre aquestes grans qüestions ha de procurar estar documentat tot ciutadà que's preocupi del bé del seu poble.

Quan haguem fet conèixer ço que hi ha publicat i no ha arribat al poble, allavors LA NACIÓ parlarà per compte propi.

Comensarem donant a conèixer els interessants treballs que han aparegut en la secció de «Crònica» de la notable revista mèdica catalana *Anal de l'Academia i Laboratori de Ciències Mèdiques de Catalunya*, deguts quasi tots, al nostre estimat amic Dr. R. Plà i Armengol i seguirem pels follets publicats per diverses corporacions científiques.

No publicarem íntegres tots els treballs, però, fins dels molt llargs, copiarem tot l'interessant pel públic.

Dels «Anal de l'Academia i Laboratori de Ciències Mèdiques de Catalunya» Gener 1915.—Crònica.

«Però a Barcelona hem patit i patim encara una altra plaga: una epidemia de tifus abdominal, que ha arribat a assolir una intensitat esglaïadora i vergonyosa. Com el poble més indefens, ha sigut possible una extensió de l'epidemia que no's veu ja en cap ciutat civilitzada, sense que s'hagi conegut ni un moment que aquí hi hagi autoritats i algú encarregat de qüestions sanitàries.

»A Barcelona hem vist com una epidemia de tifus ha tingut d'ésser diagnosticada pels clínics, sense que els encarregats de fer-ho s'haguessin cuidat d'avisar que les aigües estaven infectades; hem vist com persones que passen per tècniques apareixien entrevistats en la premsa, i no negaven la paternitat de la interviu, recomanant que's desinfectés l'aigua posant-hi un gram d'àcid cítric per litre, com si això matés l'Eberth; hem vist com s'han donat per bones les aigües del Llobregat que contenien el bacil colí, maginant-se teories funambulesques sobre la potabilitat de les aigües que mai ningú havia somiat i que's

veu que són fetes exclusivament per a ús dels barcelonins; hem vist com s'aconsellava i es practicava una desinfecció més o menys completa de les aigües de Moncada amb el permanganat que's veu mentre s'aconsellava i es practicava la de Dos-Rius Llobregat amb hipoclorit que no's veu; hem vist adoptar per a la conducció nova de les aigües de Moncada, el ciment armat que té immenses possibilitats de contagi i es rebutjava la de ferro que és quasi segura; hem vist com se tractava als desventurats tifòdics pobres del llatzaret del Parc, com si fossin paries; hem vist com els que, al menys deuen considerar-se com possibles culpables, volen culpar als demés, com si la culpa de l'epidemia fos dels pobres que n'han mort o l'han soferta, hem vist... tots els dolors i totes les vergonyes.»

«Però aquestes morts i les altres que ha sofert nostra estimada ciutat no tenen per ara el consol que'ls optimistes volem buscar a l'acabament de la guerra: a Barcelona no's veu que l'epidemia hagi remogut a ningú, i quan s'acabi, ens quedarem quasi segurament com abans, esperant que'n vingui un altra. Continuaràn les males conduccions de les aigües, seguiràn donant-nos com a potable l'aigua del Llobregat amb 0'72 gr. de residu salí per litre i amb presència de colí quasi constant i d'Eberth molt sovint; seguirà descuidada tota la policia sanitària; se seguirà desaproveïtant l'aigua de Moncada i la nostra ciutat, que per la seva situació, la seva bellesa, el seu clima, la seva salubritat i la bondat i laboriositat dels seus habitants, hauria d'ésser la perla del Mediterrà continuarà sota el pes dels dictats de bruta i insana i allunyarà en lloc d'atreure com hauria de fer.

»No sabem com acabarà l'acció que s'han emprés qualsevol entitats barcelonines, entre elles la nostra Academia, per a veure de modificar aquest estat de coses, però si no's va al poble, si no's procura aixecar l'esperit dels homes honrats per a foragitar de les corporacions públiques a aquests polítics que després de mixtificar els nostres ideals patriòtics i socials ens posen constantment en perill la salut i la vida, poca cosa creiem que's logràrà.

»I ara ja no és pas tant sols pel bon nom de la nostra ciutat i de la nostra patria que hem de treballar, sinó fins per la salut i la vida nostra i de les nostres famílies. I si això no's despertés, pobres de nosaltres.—DR. R. PLÀ I ARMENGOL.»

En la «Crònica» dels *Anal de l'Academia i Laboratori de Ciències Mèdiques de Catalunya*. (Febrer 1915), s'hi copien, primer, dos articles apareguts en el *Boletín de la Asociación de Médicos de Reus* en els que's crida l'atenció sobre el fet de que el senyor Turró, Director del Laboratori Bacteriològic Municipal de Barcelona, trobà el mes de Maig de 1914 el B. Colí en unes aigües de Reus i sense fer constar res més respecte aquest microbi les declarà sospitoses i a la tardor següent durant l'epidemia de tifus, trobà el B. Colí en les aigües del Llobregat i parlant de quantitat i virulència d'aquest microbi, cosa que no havia fet a Reus, les declarà potables.

Els metges de Reus critiquen aquesta diferència de procedir dient entre altres coses:

«Resulta de tot l'exposat, que el bacil colí comú a Reus impotabilitza les aigües i en can-

vi, el mateix bacil en les de Dos Rius les converteix en potabilíssimes i quasi *alimentícies i re-constituents*.

»Es que per ventura el coli comú de Barcelona està més *civilitzat* que'l de Reus i no molesta als que tenen la *sort* d'ingerir-lo?

»Com compagina el senyor Turró que ço que a Reus és nociu, no ho sigui a Barcelona?

»Perquè el senyor Turró en els anàlisis de Barcelona practica inoculacions experimentals abans d'emetre dictamen i en canvi declara sospitoses de cop i volta les aigües de Reus sense practicar aquestes mateixes inoculacions? Es que'l senyor Turró emplea un procediment analític per Barcelona distint del que practica quan se tracta de poblacions de *menor quantia*?

»Ens permetem cridar l'atenció dels Col·legis Mèdics d'Espanya, especialment del de Barcelona i de la seva Reial Acadèmia de Medicina per a que sàpiguen a que atendre's respecte als dictamins emesos per un bacteriòlec que com el senyor Turró declara potables unes aigües que tenen la mateixa composició bacteriològica que altres donades per imposables per ell mateix.

»Es això serietat? Es això honradesa científica? Podem fiar-nos d'uns *autoritzadíssims* dictamins com aquests?»

I els *Analís* fan per la seva part els següents comentaris:

«Resulta que a Reus se troba coli a les aigües i sense parlar de la quantitat d'ells ni de la seva virulència, les aigües se declaren sospitoses.

»Resulta que a Barcelona, en unes aigües considerades com a *quelscom més* que sospitoses per totes les persones intel·ligents en la matèria, s'hi troba el coli, i aquí, com si fóssim d'una altra categoria, se segueix una altra conducta, se parla de quantitat i de virulència i es declaren les aigües potables. I a Barcelona, sembla, pel que pot deduir-se dels dictamins que fa pública la premsa diària, que aquestes aigües que contenen el coli potable se mantenen durant dies i dies, sense que ni la quantitat se fassi mai grossa, ni la virulència canviï. I això, als que de temps sabem *quelscom* de la bacteriologia de les aigües de Barcelona, ens estranya un bon xic.

»El coli és un microbi que's reproduïx amb relativa facilitat en les aigües quietes, però és un microbi que's reproduïx molt difícilment i fins mor en les aigües corrents; les aigües del Llobregat venen corrent a Barcelona, se mouen en el pou en el moment de sortir i en el moment d'eleva-les, i, si així i tot, van contenint colis, aquests no s'ha de creure que neixen en les aigües mateixes *in situ*, sinó que probable, quasi segur, és que allí hi siguin arastrats, més ben dit, s'ha de creure que les aigües se contaminen. I si es contaminen, és que'ls nostres paternals administradors han arribat a lograr que aquesta contaminació se mantingui en els límits d'una petita quantitat de microbis i a poder triar aquests de manera que mai siguin virulents?

»Això resulta tant més estrany, sapiguent, pels estudis fets de temps en el laboratori de bacteriologia de l'Acadèmia i pels treballs que ara estan portant a cap diversos laboratoris particulars, que la quantitat de coli de les aigües de Barcelona varia extraordinàriament d'uns dies als altres, i que no és infreqüent trobar avui una font lliure de colis i al cap de pocs dies trobar-n'hi quantitats brutals que han arribat a passar de 20.000 per litre, quantitats que indiquen una contaminació intensa de les aigües i que per tot el món fan que aquestes no es consideri potables.

»Però, i aquest és el punt cabdal del nostre comentari, l'importància del coli no està ni mai ha estat en la seva virulència; la virulència del coli és una virulència molt especial, quasi de reaccions

individuals, i molt difícil, sinó impossible, d'apreciar pel laboratori, ço que es capàs de fer clínicament. I d'això tots els clínics ne saben prou perquè no calgui insistir-hi. L'importància del coli se deu, i més quan les quantitats varien molt i en certs moments són grosses, al que vol dir, a ço que representa, a que significa que en aquelles aigües hi arriben per un cantó o altre matèries fecals; encara avui, i mentre no es demostrï la generació espontània del coli en les aigües també demà, se pot dir que *ubi coli, ibi caca*. I ço que com a petites excepcions se vol citar per alguns, que cap està ben demostrada, encara que fossin probants, no serien més que excepcions, quedant la regla general igualment certa.

»I sent així, unes aigües que's contaminen amb matèries fecals, quina garantia presenten perquè aquestes matèries fecals no siguin demà d'un tifòic o d'un portador de bacils? Aquest és el punt important de la qüestió. Del mal que pugui fer el coli per ell mateix són molts els que se'n riuen; la seva virulència, com hem dit, és tan especial en la seva manera d'obrar sobre l'home i fins sobre els animals, que aquesta manera de pensar és molt explicable; però del que ningú es riu, el que tothom tem, és la significació que en general té el coli com a índex de contaminació fecal, com a índex de possibilitat i fins de certa probabilitat d'Eberth i quan el cas arribi de virgula.

»A això és a ço que estem exposats a Barcelona i això és, pel que fa referència a l'Eberth, ço que venim patint a la quieta fa molts anys i amb tot el rebombori hem patit ara més intensament sense que ningú es cuidés d'avisar a temps el perill que hem corregut i al qual han caigut molts.

»I anem ara per més bon camí? Estem garantits de que, al menys, les contaminacions més que possibles, probables, que puguin venir ens seran avisades? Veig molts dies en un diari local una nota del laboratori municipal, aquest trist laboratori municipal que tant aspecte de botigueteta al detall pren, llegint ço que d'ell diu el seu director en la carta traduïda més amunt, dir igida a l'alcalde que diu poc més o menys el següent: «De l'anàlisi de les aigües preparat el dia *n* resulta que aquestes no ofereixen variació, etc., etc. Barcelona dia *n* + 2, etc.» Se dona compte del resultat d'un anàlisi bacteriològic d'aigües al cap de dos dies d'haver-lo preparat. Si preparat vol dir oficialment ço que vol dir entre els altres mortals, o sigui, que ha sigut el moment de captar i sembrar les aigües, segurament el Laboratori municipal de Barcelona bat ara, desgraciadament no sempre ha sigut així, el record en lo d'anar depressa a caracteritzar microbis. Però aquesta mateixa velocitat ens espanta als que, modestíssims coneixedors de les generalitats de la bacteriologia, sabem, però, les dificultats i els dies que calen per a diferenciar la majoria dels microbis, i sobretot, per ésser en aquest cas el que ens interessa, no ja per a caracteritzar l'Eberth, sinó fins en alguns casos per a poder-lo sospitar.

»Això fa que amb coli a les aigües, que tal com se presenta a les de Barcelona vol dir contaminació, i amb uns anàlisis a gran velocitat que no ens donen aquell sentiment de tranquil·litat d'esperit que necessitaríem enfront de l'Eberth, els barcelonins ens vegem obligats a l'aigua bullida, tot esperant el dia, que nosaltres malgrat tot esperem encara, que'l poble de Barcelona sabrà imposar als seus administradors el respecte que's mereix la salut i la tranquil·litat dels ciutadans, fent que's resolgui, del modo que sigui, però que's resolgui, el problema de dotar a Barcelona d'aigües pures.

»Que les d'ara, per les notícies que tenim i que probablement podrem ja publicar en el número vinent, està demostrat i s'està demostrant encara més, que no ho són pas i bon troç se'n manca». —DR. R. PLÀ I ARMENGOL.»

AL VOL

EN aquell troç de Barcelona vella tocant a Santa Maria del Mar hi ha una bufona i característica placeta que és el Fossar de les Moreres, que fou al segle XVIII cementiri parroquial, en el qual foren enterrats, el 1714, la bona gent del nostre poble que, moguts per realitats lliberadores, sacrificaren la vida defensant-se de l'absolutisme borbònic, que, a la vora cent anys després fou anorreat per la Revolució francesa.

La Joventut Catalanista Els Nétos dels Almogàvers tingué la bona pensada de col·locar un padró recordatiu d'aquells herois anònims al Fossar de les Moreres com homenatge al poble que sempre és martir i exemple d'heroicitats i sacrificis, que tothom oblidà i que jamai, o quasi mai, la posteritat els tributa honors de glòria.

Diumenge darrer tingué lloc l'humil i senzilla cerimònia i hi era convidat l'Ajuntament de Barcelona, compost de mal nomenats nacionalistes i de mal nomenats radicals. La cerimònia era en homenatge del poble que havia mort per Catalunya i que s'havia revoltat per una deslliurança i que per un objectiu revolucionari havia sacrificat la vida. El poble! No un magnat ni un home representatiu! El poble! Doncs, bé. Hi assistí un sol conseller de la ciutat, en Martí Matons. L'espiritualitat de Catalunya i dels anhels renovadors i revolucionaris universals n'hi senten grat.

Ara, tots els demés no hi feien cap falta an aquell acte humil i commovedor que excelsava al poble; a aquell poble que vota regidors i que és el poble etern i perdurable possessor de totes les virtuts, i que és generosa matriu de l'humanitat que deslliura al món els homes representatius; al poble que en 1714 xopà amb la seva sang els carrers i places de Barcelona.

O, si en comptes d'honorar al poble l'homenatge hagués sigut adreçat a un opressor del poble, mort o viu; si s'hagués celebrat una festa pantagrèlica, si s'hagués tractat d'enlluernar-lo, al poble, per a preparar començaments de realitats que no tindran mai fi, o inaugurals amb escenografia de poc preu de projectes de transcendència econòmica, cap regidor hi hauria faltat!

I, és clar. Fou una cerimònia tan humil, tan senzilla, tan verament del poble, al que s'afalaga abans d'eleccions i se'n fuig quan mor!

* *

És realment enutjós el poc respecte i manca de consideració que per a la nostra llengua tenen tota una munió de persones que per la funció social que realitzen estan obligats als deures més elementals en la vida de relació entre els pobles.

Ara mateix un periodista de Madrid ha mancat a les regles de mutua bona creïença que els uns pobles se deuen als altres, ofenent, malparlant i injuriant al nostre idioma patri. Això només ho fan, als nostres temps, gent missoneista, gents tarats d'opressors, gents inadaptats a la civilitat humana.

Dels pobles emposos a lliberar-se no'n surten veus que diguin grolleries adreçades a la personalitat ètnica dels opressors; a aqueixos se'ls combat per les seves malifetes, o, potser, més ben dit, per les malifetes promogudes per llurs homes que posseeixen el govern i la força, i, no cal negar-ho, consentides i aprovades per la massa del poble; dels Estats opressors, que representen l'inferioritat humana i l'endarreriment humà, que són organitzacions socials abocades a desaparèixer, és, sempre, d'onixen les grans desviacions morals que fereixen l'espiritualitat fisiològica dels pobles que's preparen per a ésser elements fonamentals de les futures organitzacions de la societat, del món.

Tot això, és clar, se comprèn i no val la pena de parlar-ne. Més hi ha alguna cosa que ha d'ésser dita, i és aquella culpa que no és d'altre que dels mateixos pobles que renaixen i que, referint-nos al cas concret nostre, és culpa pura i simplement culpa catalana.

S'aprofita aqueixa fictícia decadència del Teatre Català, del nostre Teatre Nacional, per a refregar-nos pel rostre una temporada d'obres catalanes en castellà, interpretades, principalment, per un actor català que també s'ha traduït al castellà. I bé, que's faci. Obligació del nostre poble, anc que no sia catalanista, no més que sia català: no anar-hi. El poble té el deure d'ésser justicier. A Catalunya, no hauria d'assistir a cap representació catalana traduïda al castellà, ni a veure cap actor ni actriu que fessin Teatre que no fos català. Jo no dic que's xiuli; jo dic que no s'hi vagi, per tal que poguem després haver esment dels fills de la nostra terra que han renunciat a ésser ciutadans de la nostra Catalunya.

Ja sé que tothom, quan convé, és catalanista, i que en ocasions de compromís, fins els que parlen en castellà jals seus fills! volen ésser més catalanistes que cap més; cal, però, acabar amb la farsa i combatre com la vergonya patriòtica mana a tots els que moralment i materialment merca-degen amb la nostra Catalunya!

I no sols el poble té el deure d'ésser-li fidel a la pàtria. Autors i actors també. Que en Guimerà i tots els altres autors catalans no permetin que a Catalunya se representin traduccions de llurs obres; que els actors catalans no facin Teatre castellà, i menys, molt menys, Teatre català traduït al castellà, i ja's veurà com puja literàriament la nostra valúia patriòtica. Sacrificis? Per la pàtria tothom ha de sacrificar-se. Qui no guanyi tant, que guanyi menys; i si per a uns i altres el guany ho és tot, que no facin res en català, que se'n vagin de Catalunya, que corrin món i que se n'atipin de fer-se rics, que, cal regonèixer, disposen del tot de llurs persones; ara, el que no és séu és l'esperit de Catalunya, i aquest no se'l poden vendre, perquè no és séu, que és de la pàtria, ni poden aprofitar-se'n per a desnacionalitzar Catalunya, que això és traïdoria sense remissió possible.

Si les coses passessin així, de Madrid estant no la denigrarien la nostra parla, que és la mateixa Catalunya, i en són responsables de les injúries que'ns llencen tots aquells homes, totes aquelles persones representatives que's fan personalitats aprofitant-se de l'esperit de Catalunya per a després explotar-ho, de la faïç que sia.

Les culpes les fan recaure en el poble, en el bon poble, que tots han desnacionalitzat. No, no és el poble. Els culpables de tot són els que, havent aconseguit, mercès a Catalunya, valor representatiu nacional català, fugen de fam i de feina, no volen saber res amb llurs sacrificis i tot, fins la pàtria, han relegat a darrer terme, posant davant de tot l'element diner.

El poble, aqueix poble que injurien, ja vindrà dia que judicàrà. Encara s'és a temps d'esmenar errors tornant a la pàtria.

No hi tornaràn, però! Ja vindran els generosos, els vers patriotes!

Acció Catalanista

La commemoració de l'onze de Setembre

MALGRAT haver afirmat algú, naturalment que agè i adversari del moviment patriòtic de Catalunya, que les ofrenes fetes a la memòria dels martres del 1714 eren menys nombroses que l'any anterior, l'estatua den Casanova, com volent desmentir l'afirmació esmentada, s'anava recobrint, la diada del passat dissabte, de flors i corones, donant fè que els nacionalistes de Catalunya no abandonen ni obliden als catalans que per la pàtria donaren la vida.

Des de la nit del divendres començaren a portar, totes les entitats de les diverses tendències catalanistes, la seva ofrena patriòtica, i molt abans de les deu del matí del dissabte quedà l'estatua completament atapaïda de flors.

Els particulars i les comissions d'entitats i periòdics catalanistes se succeïen les unes a les altres, éssent rebudes amb fervorosos i entusiastes visques i aplaudiments per un nombrós estol de bons catalans que continuament rendí, amb sa presència davant l'estatua, homenatge a la memòria dels braus defensors de Catalunya.

L'Ajuntament barceloní s'associà a l'acte portant-hi una hermosíssima corona, que el regidor senyor Matons entregà a la comissió de la Lliga Regionalista—que aquest any tenia a son càrrec la recepció de les ofrenes—, amb un sentit parlament, amarat de patriotisme, que fou degudament contestat per en Ferràn Agulló, secretari d'aquella entitat.

La representació de l'Ajuntament fou ostentada només per tres regidors: els senyors Riba, Andreu i Matons. Els demés regidors de la ciutat de Barcelona guardaren la seva presència per a lluir-la en qualsevulga festa que's realitzi desproveïda del caràcter català que té la commemoració de la perduda de les nostres llibertats nacionals.

Igual que els anys anteriors, la nostra commemoració patriòtica fou seriosa i digna, cosa que no pot dir-se de l'actitut adoptada per la nombrosa policia que envia el Governador per a guardar — això és un dir — l'ordre dels voltants d'on està situada l'estatua del darrer Conseller en Cap, Rafel Casanova.

La policia obrà inqualificablement. No'n tingué prou amb insultar i atropellar a pacífics ciutadans, sinó que, ademés, feu algunes detencions, que, vista la llur arbitrarietat, foren deixades sense efecte pocs moments després d'haver estat efectuades. Pel que hem vist — i encara que ja fa temps que ho sabíem — a Barcelona solament poden celebrar actes polítics sense veure'ls interromputs violentament per l'intervenció de l'autoritat aquells elements que del desordre n'han fet un sistema de lluita i precedeixen, per tant, les seves manifestacions d'un seguit de menaces que sembla tinguin la virtualitat d'allunyar les provocacions incorrectes que la policia, tot sovint i tractant-se de catalanistes, posa en pràctica.

De les moltíssimes ofrenes que foren portades a l'estatua den Casanova, sols vàrem poder pendre nota de les que segueixen:

Centre Nacionalista Republicà de Gràcia, Casal Catalanista del Districte X, Joventut La Coronela, Grop Catalanista, Grop Sant Jordi, Joventut Catalanista de Barcelona, Ateneu Republicà Catalanista del Districte II, Casino de Sans, Ateneu Obrer del Districte III, Orfeó Canigó, Foment Català de Ripoll, *La Veu Comarcal* de Ripoll, Catalanistes de Girona, Associació Catalanista de Gràcia, Centre Nacionalista Republicà del Districte VII, Casal Nacionalista Els Seg-

dors, *La Veu de Catalunya*, Orfeó Gracienc, Estol de Catalans d'Iquique (Xile), Lliga Regionalista, Lliga Regionalista de Gràcia, nen Baldomer Borrell, Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de l'Indústria, Unió Nacionalista Radical, Foment Republicà Català, Casal Catalanista del Districte V, Cooperativa Mutual Catalana, Catalans de Mendoza (República Argentina), LA NACIÓ, Foment Regionalista Català, Unió Catalanista, *Renaixement*, Casal Nacionalista del Districte VI, Casal Autonomista de Sant Gervasi, Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana, Ateneu Obrer Català de Sant Martí, Aplec de la Sardana, Els Néts dels Almogàvers, Grop Feminal del Districte II, Casal Catalanista del Districte II, Escola Catalana Mossèn Cinto, Associació Catalana de Beneficència, Foment Autonomista Català, Centre Autonomista Català de Sant Gervasi, Ateneu Autonomista del Districte VI, Gent Nova (Badalona), Centre Nacionalista Republicà de Barcelona, Centre Català (Sabadell), Centre Nacionalista Republicà, Ateneu Democràtic Regionalista del Poble Nou, Associació Catalunya del Districte V, Centre Regionalista (Badalona), Associació Catalanista (Calella), Centre Republicà Catalanista Sang Nova, Centre Unió Federal del Districte III, *Patufet*, Centre Popular Catalanista de Sant Andreu, *El Poble Català*, Casal Catalanista del Districte IV i Agrupació Nacionalista Republicana.

Vetllada patriòtica. — Fou un gran èxit la vetllada patriòtica que, en recordança de la data de l'onze de Setembre de 1714, se celebrà, el passat dissabte, al C. A. de D. del C i de la I.

La vetllada anà desenrotllant-se d'acord amb el programa traçat, llegint-se notables poesies patriòtiques dels més eminents poetes catalans i el notable treball *La llibertat perduda*, del nostre car amic M. Serra i Moret — que en altre lloc d'aquest número publiquem —, el qual fou ovacionat. Aiximateix foren aplaudidíssims els discursos pronunciats pels nostres amics Vicens A. Ballester, Culí i Verdaguer i Puig i Esteve, en representació de l'A. C. de B., A. P. de l'E. C. i el Centre organitzador de l'acte, respectivament.

Acabà la vetllada entonant, la nombrosíssima concorrencia que hi assistí, el nostre himne nacional.

Notes diverses.—No és costum nostre aixecar clams de protesta per les arbitrarietats que damunt els nacionalistes tot sovint les autoritats cometien. És per això que, ara, davant l'actitut excessivament incorrecta de la policia i dels mals tractes de que foren objecte els catalanistes que anaren a fer demostració dels sentiments d'admiració i recordança envers els que per Catalunya lluitaren la data de 1714, no volem exterioritzar ni fer constar, tampoc, la protesta nostra.

Som, els nacionalistes, aimadors de les virtuts civiques dels pobles, i entenem que els drets de ciutadania han de manifestar-se serenament i sense fer cas de les actituds pertorbadores adoptades pels elements que's diu tenen a llur càrrec el manteniment de l'ordre. No volem protestar, doncs, però volem fer constar, només, que la policia, que tan altíviament ha caigut damunt de Barcelona, no podrà pas, per ara, posar càtedra de bell parlar ni de bons costums.

Els atropells, de paraula i obra, comesos amb pacífics ciutadans que cap delictes cometeren, és una violència que s'ha vist desvirtuada i atenuada pel representant que el Govern de l'Estat té a Barcelona, cosa que ve a ésser demostració de que, tractant-se de catalanistes i actes que honorin les coses de Catalunya, existeix, entre determinats elements, un criteri rectilini que no'ls dei-

COMITÉ DE PREMSA DE LA UNIÓN CATALANISTA

Nombre actual d'abonats a
RENAIXEMENT I LA NACIÓ

1025

Nombre de sotscrits a la cooperació de 50 ptes.

93

xa tenir consideracions ni miraments per als que sempre hem obrat amb circumspecció i prudència extremes.

I això sí que volem que consti.

Traduïm, d'un diari no catalanista, el que segueix:

«Persones ben informades asseguraven que els policies que més energia mostraren contra els grups estacionats davant l'estatua de Casanova foren els joves del còs darrerament admesos i que no fa gaire temps varen venir a Barcelona.»

Deuen fer oposicions al càrrec de Governador Civil, aquests jovincels tan «enèrgics».

Del Casal Català de Buenos Aires a l'Unió Catalanista s'ha rebut el següent telegrama:

«Unió Catalanista. — Barcelona. — Adhesió afectuosa commemoració patriòtica. Visca Catalunya! — Casal Català.»

L'aplec de Santa Creu d'Olorde. — Amb l'èxit que era d'esperar, tractant-se d'un acte organitzat per l'A. N. C. Casal Catalanista del Districte II, se celebrà, el dia 8 de l'actual, l'anunciat aplec a Santa Creu d'Olorde.

De bon matí, tingué lloc l'aïçament de la bandera, ofrena de l'entusiasta catalanista Vicens Vives. Més tard, començà el miting, en el qual feren ús de la paraula en Vives, qui pronuncià bells paràgrafs apol·logètics per a la nostra gloriosa ensenya; prosseguint després en Gili i Ferrà, qui glosà l'excelsit del símbol barrat, fent remarcar la transcendència ideològica d'aquests actes, que deuriem repetir-se més sovint; en Vilar i Sala tingué breus i eloqüents frases d'inducció a les consciències neutres per a que dediquin la seva voluntat a l'assoliment de les aspiracions catalanes; en Salvador Salat diu que el moviment nacionalista de nostra terra deu interessar a tots els homes que anhelin una completa emancipació social, puix que la llibertat col·lectiva d'un poble sols se manté a base de la llibertat individual dels seus fills; amb la fortitut a que'ns té acostumats en Grant i Sala, blaslà les vexacions i despotismes que arreu del món ofereixen els Estats artificials, fent un estudi comparatiu de la dissortada Bèlgica amb la Catalunya del 1714; finalment, en Pere Manén remercià a tots els que havien portat llur col·laboració, moral o material, a l'aplec, pronunciant un fervorós parlament d'enlairats tons nacionalistes. Se clogué el miting amb les vibrants notes d'*Els Segadors*, entonades per la nombrosa concurrencia que havia escoltat els oradors.

Abans de dinar, la còbra Barcino executà hermosíssimes sardanes, que, igual que les executades a la tarde, i malgrat les molesties del sol, foren puntejades amb fruïció pel públic.

El Concurs d'Esbarts que devia celebrar-se, per causes agenes a la Comissió, tingué de suspendre's quedant ajornat definitivament per al proper Octubre, a l'estatge de l'A. N. C.—G. i F.

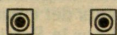
Miting a Cornellà. —El dia 7 del corrent, a la nit, tingué lloc a Cornellà, l'anunciat miting organitzat per la Joventut Catalanista «La Coronela», d'acord amb elements catalanistes d'aquell poble.

Presidia'l company Figueras, qui va obrir el acte amb un sentit exordi patriòtic. Segueix En Lavèrnia, qui llegeix un impecable treball rublert de sentiment i erudició. En Castillo improvitza unes acertades paraules, anunciant una acció persistent i radical dels elements de «La Coronela». En Gaya llegeix un treball eruditíssim, enaltint les gestes glorioses dels nostres ascendents, i recordant les efemèrides brillants de la nostra història. En Pineda fa unes justes consideracions de

caràcter històric-social. En Roig entona una vibrànt al·locució, arremetent contra l'indiferència predominant. En Codó pronuncia una estrident catilinària contra el centralisme. En Grant i Sala, en nom de l'Unió Catalanista, diserta amb una eloqüència i precisió sorprenents sobre el poble social-patriota de la nostra terra, éssent objecte de l'aprovació unànim de l'auditori. Clogué l'acte el company president, resumint els anteriors parlaments amb un fervorós discurs, en el qual exortà als de «La Coronela» per a que prossegueixin en la seva tasca.

Hi assistí una nombrosa concurrencia que aplaudí els valents i humaníssims conceptes dels oradors.

A l'acabar l'acte que deixem resenyat, es feren, per part dels que hi assistiren, elogiosos comentaris per les idees que en el transcurs del mateix s'exposaren.

Les escoles gratuïtes del Casal Catalanista

DEL DISTRICTE II

JA estàvem convençuts de la necessitat que hi ha d'establir escoles gratuïtes; però, si algú dubte se'ns podria haver presentat, ens ha desaparegut a l'obrir les del nostre Casal, puix han estat tantes les demandes d'ingrés fetes, que, amb greu dolor, ens hem vist obligats a no poder atendre el prec de les famílies veritablement necessitades que'ns sol·licitaven l'admissió, en les nostres escoles, dels seus fills. I no hem pogut atendre totes les demandes que se'ns han fet, per manca d'elements per a desenrotllar la nostra obra. Mercès, per això, als nostres entusiasmes, ens proposem emprendre una nova campanya, encaminada a fer nous protectors, a fi que poguem augmentar el nombre d'alumnes, donant així satisfacció an aquelles mares que amb prou treball arriben a poder donar menjar als seus fills, i més treballs encara els costa poder-los vestir.

Estem convençuts que si molts catalans, i en particular els nostres companys en catalanisme, sentissin una mare que plorosa els digués: «Jo voldria fer venir dos fills meus a l'escola, però ni tant sols puc fer-los sortir de casa, per la manca de vestits»; o a una altra, que us digués: «Aquesta noia no té pares; jo l'he recollit, i amb prou treballs podem menjar. Si vostès no la poden admetre, no sé on portar-la per a que, de franc, li donguin instrucció»; i a tantes i tantes com us en podríem relatar, estem convençuts, repetim, que's farien càrrec de l'imperiosa necessitat que hi ha de donar la mà al desvalgut, per a aixecar-lo de l'incultura en que's troba. Per això és que, una vegada més, us demanem a tots els que sentiu amor per la tasca que ha d'educar el nostre poble, volguez sotscriure-us com a protectors de les nostres escoles. Penseu que no us demanem aquest petit sacrifici per a nosaltres; us el demanem per a aquells pares que una i mil voltes s'entristeixen al pensar què serà dels seus fills no podent-los educar com voldrien; us el demanem per a assolir la dignificació de Catalunya, puix si voleu fer un poble fort que senti amor per les seves coses i treballi per l'engrandiment de la nostra terra, cal que'ns ajudeu en la nostra tasca humanitària, fent engrandir aquesta obra que'ns hem emprès per a lograr que els que sofreixen les penalitats de la vida arribin a fruit dels beneficis d'un millor estat social.

Per la Comissió d'Escoles,
FRANCESC VILAR I SALA

En el Fossar de les Moreres

DIUMENGE al matí, segons anunciàrem, tingué lloc l'acte solemni de descobriment de la làpida que costejada per la Joventut Catalanista «Els Nétels Almogàvers» secció del Casal Nacionalista Martinenc, i per iniciativa de la mateixa, ha sigut col·locada en llaor dels martres anònims que vessaren llur sang en defensa de les llibertats de Catalunya en la trista data del 11 de Setembre de 1714 i quals despulles reposen en l'antic fossar de Santa Maria dit de les Moreres, en l'actual placeta d'aquest nom.

Amb puntualitat catalana, començà l'acte, que sens dubte per la puntualitat, no fou presenciat per gaire públic, éssent presents, a més de la Joventut organitzadora, la Junta Permanent de l'Unió Catalanista en corporació i el digníssim representant de Barcelona, el Tinent d'Alcalde, En Martí Matons.

Descobrí la làpida l'il·lustre Dr. Martí i Julià qui endregà unes breus, però vibrants paraules, als allí congregats. Censurà fortament aquells qui malgrat dir senten immens amor a Catalunya, no s'havien volgut molestar assistint a un acte com el que s'estava celebrant, acte de cabdal transcendència.

Posem—diu—aquesta modesta ofrena, en aquest lloc humil, en memòria i llaor dels abnegats ciutadans que portats per llur amor a la terra li ofrenaren llur vida, restant ignots sota la terra que avui petgem. La làpida que'ns recordarà, d'avui en avant, aquells catalans, en mans d'aquests bons i humils veïns la deixem i ho fem amb plena confiança que la guardaran amb el mateix amor que aquesta terra guarda la sang d'aquells patriotes, i l'entreguem a l'Ajuntament de Barcelona, representat aquí pel digníssim i ver representant del poble en Martí Matons, qui podem dir, que malgrat haver vingut sol, és la representació de Barcelona.

L'Ajuntament no ha vingut; Barcelona sí. (Aplaudiments). L'Ajuntament, qui assisteix a festes ressonants, a recepcions de majestats, bé podia venir aquí, a retre homenatge a la seva majestat, l'única perdurable i veritat, car és el poble el suprem sobirà de si mateix; i devien venir-hi molt més encara, per tractar-se d'homes que donaren llur vida en defensa de les llibertats de la nostra terra. (Grans aplaudiments).

En Martí Matons contestà condolguent-se que a actes com aquell no hi fos tot Barcelona però, digué, jo us asseguro que jamai mancaré a cap acte on s'honorí a Catalunya o als que amb llur sang la defensaren.

Aquells ciutadans donaren la vida per Catalunya; nosaltres no sabem si algun jorn també tindrem de fer-ho; no fóra estrany que així fos, més si arriba'l cas, no temau, no morirà, bona prova n'és aquesta eterna joventut entusiasta.

Mercès a tots i a totes, deixeu-me llançar aquell crit estimat que fa ja estona pugna dintre nostres pits: ¡Visca Catalunya! Un crit unànim de ¡Visca!, sorgi de tots els llavis i una llarga ovació coronà les patriòtiques paraules del representant del poble de Barcelona, acabant-se així l'acte.

Durant tot el matí la Placeta de les Moreres fou un lloc de ver romiatge, éssent nombrosíssims els ciutadans que la visitaren.

La policia no tingué ocasió de permetre als elegants reforços que ara ha rebut d'allà dalt, de lluir les seves gracies i sobre tot l'esplèndid vocabulari, que recomanem no's popularitzi i que dona una brillant noció de la seva espantant instrucció i educació.

Els conflictes socials

El de Reus

EL greu conflicte de que venim parlant fa bastantes setmanes en aquesta secció continua en peu, encara que no amb tanta greuguetat com la setmana passada.

Al no esclatar la vaga general en tots els indrets de les comarques catalanes—esclat que estava fixat per al passat dijous i amb el qual s'hi tenia absoluta confiança—, se produí, entre els obrers d'aquesta ciutat, un moment de vacil·lació, motivant el que alguns estaments que anaren a la vaga general per solidaritat retornessin al treball i algú altre retirés les peticions que tenia formulades a llurs patrons.

Afortunadament per als obrers, durà pocs dies aquella vacil·lació, emperò els suficients per a que la classe patronal cregués era una reculada de la classe treballadora.

La Lliga patronal, lluny d'aprofitar aquells moments, en que els obrers semblava estessin desorientats, per a anar de dret al complet arranjament del conflicte, volgué aprofitar l'ocasió per a refermar ses peticions—que de fet tenia ja retirades—reduint les millores que a costa de molts sacrificis havien conseguit llurs obrers.

An això contestaren aquests que abans que cedir cap de les condicions en que treballaven a l'esclatar el conflicte, primer emigrarien de Reus, cercant treball en altra població, qual decisió han posat ja en pràctica, com ho demostra el que hagin marxat cap a Terrassa una trentena de manyans.

L'actitud de la classe patronal i les explicacions dels delegats de Reus que assistiren a les assemblees en que havia de senyalar-se el dia per al plantejament de la vaga general a Catalunya foren motiu suficient per a que la classe treballadora reaccionés i tornés a situar-se de tal faïç, que sembla talment que avui emprengui la batalla, a pesar de que fa més de sis mesos que ve lluitant heroicament i amb un esperit de sacrifici digne de tot encoïni per a que li sigui regonogada llur Associació.

Entre els estaments de que fem menció més amunt que han retornat al treball, després de dues setmanes de vaga general — i ho feren preveient que, de continuar en aquella actitud, podria ressentir-se'n greument llur organització —, s'hi compten els semolers, barbers, tipògrafs, estorers, sabaters, blanquers, pellaires, ebenistes, ferrers, constructors de carruatges, peons d'indústria i comerç i darrerament els carreters, si bé aquests no han pogut fer-ho tots per estar ocupats moltes de les seves places per esquirols. També han retornat al treball els obrers de l'Art Fabril, excepte els de la fàbrica del senyor Tar-rats, els quals no ho fan per negar-se altra vegada aquell senyor a regonèixer llur Associació.

Els demés estaments, o sigui els compresos en l'art de construcció i els boters, jardineros, fundidors i minadors, segueixen parats.

Així és que el conflicte, a pesar de que molts periòdics l'han donat com a solucionat, continua

en peu, si bé han disminuït les precaucions de les autoritats, davant l'actitud pacífica dels obrers.

Des de nostra correspondència anterior fins a la data, hi ha hagut un nou empresonament, el de l'obrer carreter Joan Pamies (a) Català, per creure-se'l autor d'un tret disparat contra un esquirol.

Al cap de tres dies, al veure que no hi havia cap prova que l'acusés, fou posat en llibertat.

MARIÀN ROCA

Reus 15 Setembre 1915

Notes del viatge

Alentorn de LA NACIÓ, donant-li vida, s'han agrupat des del primer moment un considerable nombre d'amics volgudíssims, pertanyents a la classe de viatjants del comerç. Ells van per Catalunya laborant per la Patria i darrera seu hi deixen invariablement una estela d'optimisme i la confiança en el demà. Però, per causa de la seva actuació personal i disgregada, ni's problemes de la Patria, ni's per a ells immediats de reivindicació social, assoleixen els resultats que per raó de la insistència esmerçada haurien d'assolir.

Per a fer fructificar aquestes energies, relligant-les i esmerçant-les assenyadament, els nostres amics han acceptat l'ofertament de LA NACIÓ d'establir-hi, des del número vinent, una secció que sots el mateix nom que encapçala aquestes ratlles, estarà exclusivament dedicada i redactada per als viatjants del comerç.

VIATJANS DE CATALUNYA: Amb la vostra actuació, podeu poderosament contribuir a l'aixecament de l'esperit nacional del nostre poble. Feu-ho per la patria.

LA NACIÓ se sentirà orgullosa d'ésser el vostre pontaveu.

NOVES

L'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana convoca als nois i noies catalans al IV Concurs Nacional d'Historia de Catalunya, que tindrà lloc, aquesta vegada, a la ciutat de Barcelona, en la mesada d'Abril del 1916 i en la data que oportunament s'anunciarà.

El Consell directiu de la Protectora, seguint la norma que va imposar-se, ja en l'any darrer, de celebrar els concursos d'Historia alternativament a Barcelona i en altres llocs de Catalunya, i tenint en compte que va celebrar-se a Lleida el de l'any 1915, ha disposat que el successiu tingui lloc en aquesta ciutat.

S'ha convocat també a Concurs als historiadres, per a premiar els millors llibres graduats d'Historia de Catalunya, destinats a programa,

Tallers Gràfics

Josep Sabadell & C.^a

Stat. en Cta.

Obres de text = Revistes = Periòdics
Fascicles = Catàlegs = Circulars = Fac-tures = Talonaris = Memoràndums = Es-queles mortuòries = Targetes i tota mena de treballs comercials

Casa especial per a Carnets = Calendaris i Etiquetes en relleu

Mostruaris de totes menes i Llibres ratllats
Relligats de luxe i econòmics

Mallorca, 257 bis-BARCELONA

TELEFON 7210

que podran orientar, més endavant, aquests concursos. El concurs d'aquest any se refereix al Compendi d'Historia per als alumnes de segon grau, i s'obriran els plecs per al mateix en el propi acte de la repartició de premis als nois i noies que'n resultin guanyadors en l'esmentat IV Concurs Nacional.

Sota els auspicis de la Mancomunitat Catalana, el dia 1 d'Octubre sortirà el primer número dels «Quaderns d'Estudi», publicació mensual pedagògica, dedicada especialment a mestres i professors i, en general, a quants s'interessin per les lluites culturals. Per a la subscripció a dits «Quaderns», que seran repartits gratuïtament a tots els mestres i professors oficials que ho sol·licitin, demanant-se detalls a les Oficines del «Consell d'Investigació Pedagògica» (Urgell, 187) i a la Llibreria d'Alvar Verdaguer (Rambla del Centre, 5).

La Nova Catalunya de l'Havana, i el Corren de Catalunya de Santiago de Cuba, han publicat integrada la conferencia donada per l'il·lustre President de la Unió Catalanista, En D. Martí i Julià, el dia 13 de juny d'enguany al Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de l'Indústria.

La Cooperativa Mutual Catalana posa en coneixement dels seus associats i del públic en general, que les hores de despatx diari en el domicili social, són de 9 del matí a 1 del migdia, i de 3 de la tarde a 8 de la nit. Segueix com des de la fundació, el despatx i repartiment d'encàrrecs al domicili dels associats. Aixímateix, amb motiu de la nova organització i de l'horari diurn establert, la Comissió de compres funcionarà en el domicili tots els dimecres no sent festius, en quals dies se li poden adreçar ofertes i formular reclamacions, interessar la compra d'articles nous, etc.

Els diumenges no's despatxarà, però els dies festius intersetmanals la Cooperativa estarà oberta fins a la 1 del migdia.

El Consell d'Administració, es reunirà el primer i tercer dimecres de cada mes, per a celebrar les sessions ordinaries.

La «Schola orphèdnica» ha quedat instal·lada en l'espai local del carrer Alt de Sant Pere, 27, principal.

La Joventut Catalanista «La Coronela», ha organitzat per el matí del proper diumenge, dia 19 del corrent, una excursió al Mas Guimbau.

Hora de sortida: a les sis del matí, del local social (Valencia, 361).

L'Orfeó Gracienc celebrarà un festival el dia 23 del corrent, revetlla de la Mercè, al teatre del Bosc, en el qual hi col·laborarà una notable còpia, executant-se, ademés d'algunes obres corals noves, sardanes inèdites de reputats mestres.

L'esmentat Orfeó està ultimant els darrers detalls per a portar a terme l'excursió artística a Sitges que té projectada per al dia 26 del corrent mes.

El proper dilluns, dia 20, a les deu de la vetlla, els aficionats al nostre Teatre celebraran, en l'estatge de l'Ateneu Gracienc, Salmerón, 27 i 29, una reunió per a tractar d'una serie de propòsits que els organitzadors d'aquesta reunió tenen, encaminats a que el Teatre Català adquireixi plena i sòlida robustesa.

• • LA NACIÓ • •

EDICIÓ DEL COMITE DE PREMSA

DE LA UNIÓN CATALANISTA

ABONAMENT

1 pesseta trimestre -:- Estranger: 1'50 pessetes

COMBINACIÓ AMB «RENAIXEMENT»

2'50 pessetes trimestre -:- Estranger: 4 pessetes

Imp. Josep Sabadell i C.^a, S. en C.—Mallorca, 257 bis